

សិទ្ធិទទួលបានការដឹកនាំ ជ្រុះជាសាធារណៈ

ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២២

អំពីមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា

មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា (“ម.ស.ម.ក”) គឺជាអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ឯករាជ្យ មិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធ ដែលធ្វើការដើម្បីលើកម្ពស់ និងការពារសិទ្ធិមនុស្ស ជាពិសេសសិទ្ធិពលរដ្ឋនិងសិទ្ធិនយោបាយ លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងនីតិវិធីនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ចក្ខុវិស័យរបស់ ម.ស.ម.ក គឺជាចង់ឃើញប្រទេសកម្ពុជាមានសន្តិភាពដែលប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូបអាចទទួលបានសិទ្ធិមនុស្ស មូលដ្ឋានដែលខ្លួនមានពីកំណើត ទទួលបាននីតិវិធីដោយគ្មាននិទណ្ឌភាព ទទួលបានការគោរពស្មើភាពគ្នាដោយគ្មានការរើសអើង ទទួលបានការពង្រឹងភាពអង់អាចក្លាហានដើម្បីចូលរួមយ៉ាងពេញលេញក្នុងដំណើរការលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ព្រមទាំងទទួលបានចំណែកនៃអត្ថប្រយោជន៍ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចប្រទេសដោយនិរន្តរភាពរបស់ប្រទេសកម្ពុជា។ ស្លាកសញ្ញារបស់ ម.ស.ម.ក មានរូបសត្វស្លាបពណ៌ស កំពុងហើរ បំបែកចេញពីរង្វង់មូលពណ៌ផ្ទៃមេឃដែលមានន័យថាគឺជាការទាមទារសេរីភាពនៅកម្ពុជា។

គេហទំព័ររបស់សិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា www.sithi.org ទទួលបានពានរង្វាន់ពីមូលនិធិនៃការបង្កើតសារព័ត៌មានថ្មីប្រចាំឆ្នាំ២០១១ ស្ថិតក្នុងប្រភេទ សិទ្ធិនិងសេរីភាព និងទទួលបានពានរង្វាន់ទំនាក់ទំនងសម្រាប់ការផ្លាស់ប្តូរសង្គម មកពីមជ្ឈមណ្ឌលសម្រាប់ទំនាក់ទំនងនិងផ្លាស់ប្តូរសង្គម នៅសកលវិទ្យាល័យយ៉ូនឡែនទីក្រុងប្រ៊ីសប៊ែន (Brisbane) នៃប្រទេសអូស្ត្រាលី។

សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែមអំពី ម.ស.ម.ក សូមចូលទស្សនា គេហទំព័រ www.cchrcambodia.org។

អំពីគម្រោងនៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌

មេរៀនស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះជាសាធារណៈគឺជាផ្នែកមួយនៃសេរីរបស់មេរៀនស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ដែលបង្កើតឡើងដោយគម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់ ម.ស.ម.ក (“គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌”)។ គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌គឺជាគម្រោងដំបូង និងមានតែមួយគត់នៅប្រទេសកម្ពុជា ដែលធ្វើការដោយភាពច្នៃប្រឌិត និងតែមួយគត់ក្នុងការផ្សព្វផ្សាយ និងការពារសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង។ វាមានគោលបំណងទូទៅក្នុងការបង្កើននៅអព្យាក្រឹត្យ និងឯករាជ្យនៃប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌របស់ប្រទេសកម្ពុជា ដោយគាំទ្រសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅក្នុងតុលាការកម្ពុជា។ ក្នុងឈានទៅគោលបំណងនេះ គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះមានគោលបំណងពីរគឺ បញ្ជ្រាបនូវគោលគំនិតនៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ទៅក្នុងសង្គមដោយលើកនូវការយល់ដឹងពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងបន្ថែមនូវការអនុលោមតាមស្តង់ដារនៃការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅក្នុងតុលាការតាមរយៈការត្រួតពិនិត្យសវនាការ។

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ម.ស.ម.ក សូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះអង្គការដាយកូនៀ (Diakonia) និងប្រទេសស៊ុយអែតសម្រាប់ការចូលរួមចំណែកដ៏សប្បុរសដែលធ្វើឱ្យមេរៀននេះកើតឡើងបាន។ មតិកានៃមេរៀននេះ គឺជាការទទួលខុសត្រូវរបស់ ម.ស.ម.ក ហើយមិនបានឆ្លុះបញ្ចាំងពីទស្សនៈរបស់អង្គការ Diakonia និងប្រទេសស៊ុយអែតនោះទេ។

ចម្ងល់ និងមតិចូលរួម

ប្រសិនបើលោកអ្នកមានសំណួរ ឬត្រូវការព័ត៌មានបន្ថែមទាក់ទងនឹងមេរៀននេះ សូមទាក់ទងមកកាន់មក តាមរយៈអាស.ម.ស.យដ្ឋាន៖

ផ្ទះលេខ ៧៩៨ ផ្លូវ៩៩ សង្កាត់បឹងត្របែក ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ទូរស័ព្ទ៖ ៨៥៥ ២៣ ៧២ ៦៩ ០១ (០)

គេហទំព័រ៖ www.cchrcambodia.org។

មាតិកា

១. និយមន័យ	1
២ . ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់	2
២.១ ច្បាប់អន្តរជាតិ.....	2
២.២ ច្បាប់ជាតិ	2
៣. សារសំខាន់	2
៤. ផែនការណ៍	3

**សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះ
ជាសាធារណៈ**

១. និយមន័យ

មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិទទួលបានការកំណត់ថាមានទោស ឬ គ្មានទោសនៅក្នុងការជំនុំជម្រះជាសាធារណៈ លើកលែងតែក្នុងកាលៈទេសៈលើកលែងមួយចំនួន។ ចំណុចនេះ មានន័យថា ដំណើរការជំនុំជម្រះត្រូវតែធ្វើឡើងជាសាធារណៈ និងផ្ទាល់មាត់ស្របតាមគោលការណ៍ ដើម្បីធានាឱ្យបាននូវតម្លាភាពនៃដំណើរការកាត់ក្តី។¹

សិទ្ធិទទួលបាន ការជំនុំជម្រះជាសាធារណៈ ត្រូវអនុវត្តនៅគ្រប់ដំណើរការជំនុំជម្រះរឿងព្រហ្មទណ្ឌទាំងអស់ ឬ បញ្ហាពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តឹងផ្លូវច្បាប់។ ប៉ុន្តែ ចំណុចនេះមិនមានន័យថាត្រូវអនុវត្តទៅគ្រប់ដំណើរការបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ឬ សេចក្តីសម្រេចមុនពេលពេលជំនុំជម្រះដែលធ្វើឡើងដោយព្រះរាជអាជ្ញា និងអាជ្ញាធរសាធារណៈផ្សេងទៀតនោះទេ។²

ដើម្បីឱ្យមានការគោរពសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះជាសាធារណៈ ការជំនុំជម្រះត្រូវតែធ្វើឡើង ដោយបើកចំហសម្រាប់សាធារណជន ដោយក្នុងនោះរួមមានទាំងអ្នកសារព័ត៌មាន ហើយត្រូវធ្វើឡើងដោយផ្ទាល់មាត់។ សាធារណជន ត្រូវតែទទួលបានការជូនដំណឹងអំពីទីកន្លែង និងកាលបរិច្ឆេទជំនុំជម្រះ ហើយត្រូវផ្តល់ជូនមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីធានាថាអ្នកចូលរួមត្រូវមានចំនួនកំណត់មួយសមស្រប។³

នៅក្នុងកាលៈទេសៈលើកលែងមួយចំនួន ដែលសាធារណជនមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យចូលរួមក្នុងដំណើរការជំនុំជម្រះសាលក្រម ដែលរួមមានទាំងលទ្ធផលរកឃើញសំខាន់ៗ ភស្តុតាង និងមូលហេតុស្របច្បាប់ ត្រូវតែផ្សព្វផ្សាយជូនជាសាធារណៈ⁴ លើកលែងតែករណីជាក់លាក់ប៉ុណ្ណោះ (សូមមើលផ្នែកដែនកំណត់) ដើម្បីរក្សាសិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចជាសាធារណៈ របស់ជនជាប់ចោទ (សម្រាប់ព័ត៌មានលម្អិត សូមមើលមេរៀនអំពីសិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចជាសាធារណៈ) ។

¹ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២--មាត្រា១៤៖ សិទ្ធិស្មើភាពចំពោះមុខតុលាការ និងសាលាជម្រះក្តី និងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ ,(CPPR/C/GC/32(ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧ ២៣ ,, កថាខណ្ឌ ២៨, https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2FC%2FGC%2F32&Lang=en(គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២) ។

² ដដែល កថាខណ្ឌ ២៨

³ ដដែល កថាខណ្ឌ ២៨

⁴ ដដែល កថាខណ្ឌ ២៨

២. ក្រមប័ណ្ណច្បាប់

២.១ ច្បាប់អន្តរជាតិ

សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះជាសាធារណៈ ត្រូវបានការពារដោយកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (“ក.អ.ស.ព.ន”) ដែលអនុវត្តដោយផ្ទាល់នៅក្នុងច្បាប់កម្ពុជាតាមរយៈមាត្រា ៣១ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

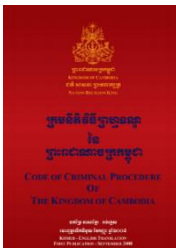
- មាត្រា ១៤ (១) នៃ ក.អ.ស.ព.ន: “ជនគ្រប់រូបត្រូវទទួលបានការកាត់ក្តីដោយ “សមធម៌ និង ជាសាធារណៈ” [...] សារព័ត៌មាន និងសារធារណជន អាចមិនឱ្យចូលរួមទាំងស្រុង ឬ ដោយផ្នែកនៃសវនាការសម្រាប់ផលប្រយោជន៍នៃទំនៀមទម្លាប់ល្អ សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ឬ សន្តិសុខជាតិក្នុងសង្គមប្រជាធិបតេយ្យ ឬ នៅពេលផលប្រយោជន៍នៃ ជីវិតឯកជនរបស់ គូភាគី តម្រូវឱ្យធ្វើដូច្នោះ ឬ នៅក្នុងកម្រិតដែលចាំបាច់បំផុត តាមការយល់ឃើញរបស់ តុលាការក្នុងស្ថានភាពពិសេសដែលថាការធ្វើជាសាធារណៈនឹងនាំឱ្យខូចដល់ផល ប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ [...]។”

២.២ ច្បាប់ជាតិ

ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ) និងច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំអង្គការ តុលាការ ក៏បានធានាសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះជាសាធារណៈផងដែរ។

- មាត្រា ៣១៦ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ: “សវនាការត្រូវតែធ្វើឡើងជាសាធារណៈ។”
- មាត្រា ៧ នៃច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំអង្គការតុលាការ: “សវនាការត្រូវតែធ្វើឡើងជាសាធារណៈ នៅ គ្រប់ករណីទាំងអស់ តុលាការត្រូវប្រកាសសេចក្តីសម្រេចនៅក្នុងសាលសវនាការដែលបើកជា សាធារណៈ។”

៣. សារសំខាន់

សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះជាសាធារណៈ គឺជាមូលដ្ឋានគ្រឹះក្នុងការធានានូវតម្លាភាពនៃដំណើរការ កាត់ក្តី និងគណនេយ្យភាពរបស់អ្នកដែលផ្តល់យុត្តិធម៌។ នេះគឺជាដំណើរការការពារប្រយោជន៍ដ៏សំខាន់សម្រាប់ បុគ្គលម្នាក់ៗ ក៏ដូចជាសង្គមទាំងមូលតែម្តង។⁵

⁵ ដដែល កថាខណ្ឌ ២៨

សម្រាប់ភាគីដែលពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងសំណុំរឿង រួមទាំងជនជាប់ចោទផងនោះ ការចូលរួមពិនិត្យពិច័យ ជា សាធារណៈអាចជួយត្រួតពិនិត្យលើការធ្វើការសម្រេចចិត្តតាមអំពើចិត្ត ការបំពានអំណាច និងការបំពាននីតិ

វិធី (រួមទាំងការប្រព្រឹត្តិចំពោះភាគីនីមួយៗមិនស្មើគ្នាផងដែរ) ព្រម ទាំងការជ្រៀតជ្រែក និងការជះឥទ្ធិពលពីភាគីខាងក្រៅផងដែរ។^៦

សម្រាប់សាធារណជន រួមមានអ្នកសារព័ត៌មាន ការជំនុំជម្រះ ជាសាធារណៈ អនុញ្ញាតឱ្យអ្នកសារព័ត៌មាន និងសាធារណជនធ្វើការ តាមដាន និងស្វែងយល់ថាតើដំណើរការ និងសេចក្តីសម្រេចមានយុត្តិធម៌កម្រិតណានៅក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ។^៧ ការផ្សព្វផ្សាយអំពីការជំនុំជម្រះ ក៏ជួយបង្កើនទំនុកចិត្តពាក់ព័ន្ធនឹងសមត្ថភាពរបស់រដ្ឋក្នុងការផ្តល់ភាពយុត្តិធម៌ នៅពេលពួកគេមើលឃើញថាប្រព័ន្ធច្បាប់ បានប្រព្រឹត្តិទៅស្របទៅតាមច្បាប់ និងគោលការណ៍ក្រមសីលធម៌។^៨

ការរារាំងមិនឱ្យសាធារណជនតាមដានដំណើរការយុត្តិធម៌ គឺជា ការគំរាមកំហែងលើគោលការណ៍នីតិរដ្ឋ។ ការបដិសេធសិទ្ធិទទួលបាន ការជំនុំជម្រះជាសាធារណៈ ធ្វើឱ្យមានលំហសម្រាប់អំពើពុករលួយ និង និទណ្ឌភាព និងធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយ យុត្តិធម៌របស់ជនជាប់ចោទ ដោយសារធ្វើឱ្យពួកគេប្រឈមនឹងការផ្តន្ទា ទោសមិនត្រឹមត្រូវ និងការសម្រេចទោសដោយអយុត្តិធម៌។

៤. ដែនកំណត់

ច្បាប់អនុញ្ញាតឱ្យមានការរឹតត្បិតលើសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះជាសាធារណៈ នៅក្នុងលក្ខខណ្ឌជាក់ លាក់មួយចំនួន និងកាលៈទេសៈដែលបានកំណត់យ៉ាងរឹតត្បិតមួយចំនួន។ យោងតាម មាត្រា ១៤ (១) នៃ ក.អ.ស.ព.នសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះជាសាធារណៈអាច ត្រូវបានរឹតត្បិត ប្រសិនបើមានការគំរាមកំហែងលើចំណុចដូចខាងក្រោម៖

^៦ ម.ស.ម.ក, សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងសៀវភៅណែនាំអំពីការតាមដានសវនការ (ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២) ទំព័រ ២២ <https://sithi.org/tmp/publication/view/2012-02-13-fair-trial-rights-and-trial-monitoring-handbook>.
^៧ អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ “សៀវភៅណែនាំអំពីការជំនុំជម្រះយុត្តិធម៌, សំណៅទី ២” (ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤) ទំព័រ ១២១ <https://www.amnesty.org/en/documents/pol30/002/2014/en/>.
^៨ ម.ស.ម.ក, សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងសៀវភៅណែនាំអំពីការតាមដានសវនការ, ទំព័រ ២២.

- សីលធម៌ (ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើសំណុំរឿងនោះពាក់ព័ន្ធនឹងបទល្មើសផ្លូវភេទ)^៩
- សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ
- សន្តិសុខជាតិនៅក្នុងសង្គមប្រជាធិបតេយ្យ
- នៅពេលផលប្រយោជន៍នៃដីវិវត្តកម្មរបស់គូភាគី តម្រូវឱ្យធ្វើដូច្នោះ (ឧទាហរណ៍ ការការពារអត្តសញ្ញាណជនរងគ្រោះនៃអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ)^{១០} ឬ
- នៅក្នុងស្ថានភាពពិសេស នៅពេលតុលាការយល់ឃើញថាការធ្វើជាសាធារណៈនឹងនាំឱ្យខូចដល់ផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌។

--ចប់--

^៩ អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ, សៀវភៅណែនាំអំពីការជំនុំជម្រះយុត្តិធម៌, សំណៅទី ២ (ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤) ទំព័រ ១២៣, <https://www.amnesty.org/en/documents/pol30/002/2014/en/>.

^{១០} ដដែល។